

ARENGUSEIRE KESKUS

Õpetajate järelkasvu trendid ja stsenaariumid

Eneli Kindsiko, PhD

Arenguseire Keskuse ekspert

Õpetajate järelkasvu uurimissuunast

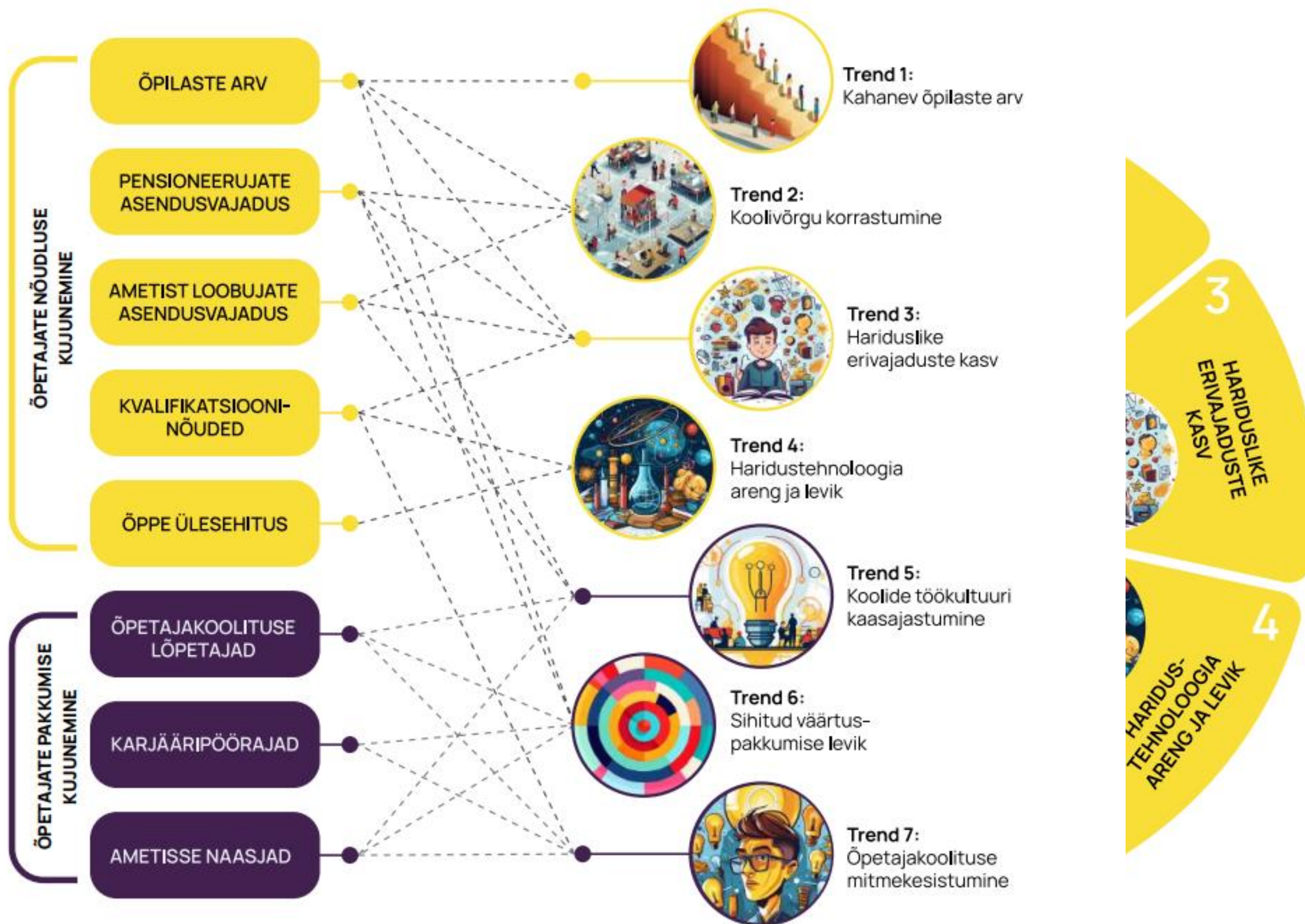
Uuringu fookus: kesksed määramatused ja võtmetegurid, millest sõltub õpetajate järelkasv Eestis aastani 2040

Õpetajate järelkasvu trendid ja stsenaariumid

- ❖ Teadusartiklite ja uuringuraportite analüüs
- ❖ 54 intervjuud (60 intervjuueeritavat):
 - ❖ Õpetajad
 - ❖ Koolijuhid
 - ❖ Tugispetsialistid
 - ❖ Poliitikakujundajad
 - ❖ Teadlased

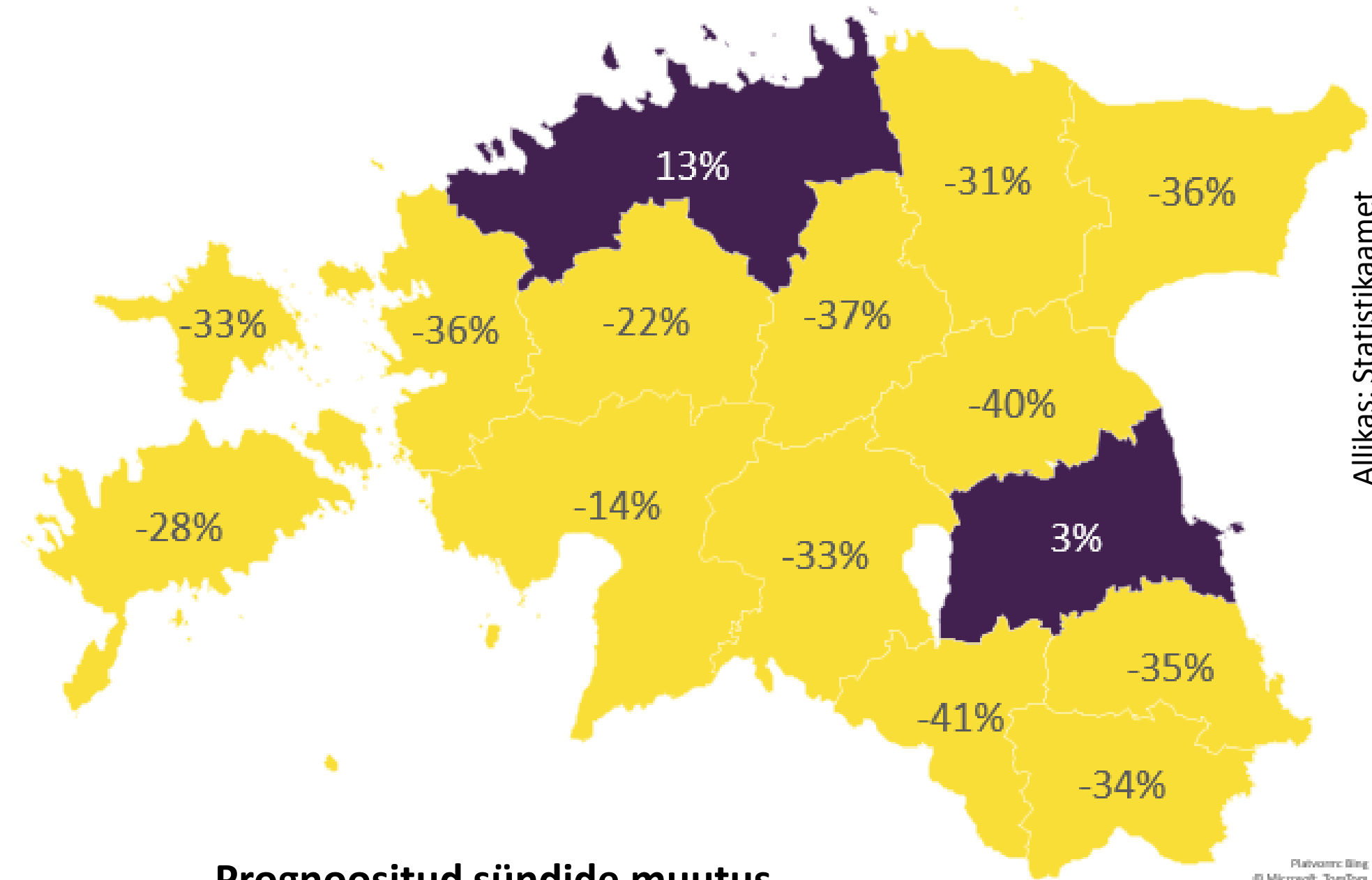

Õpetajate järelkasvu kujundavad trendid

1 Jätkub õpilaste arvu kahanemine Eestis, aastaks 2040 on kooliealisi lapsi 13% praegusest vähem. Siiski, see ei leevenda samas mahus õpetajate nappust

- ❖ Kui Tallinnas ja Tartus on tugev õpetajate puudus, siis paljudes KOVides on õpetajaid enam kui ametikohti.
- ❖ Õpetajate ülejääk ja puudujääk asuvad erinevates piirkondades – õpilaste arv kahaneb maapiirkondades, kasvab aga Tallinnas ja Tartus
- ❖ Kõrge hariduslike erivajadustega (HEV) laste osakaal ja kaasav haridus eeldab väiksemaid klasse ja personaalsemat lähenemist

Prognositud sündide muutus maakonniti, 2022–2040

2 Koolivõrgu korrastamine on paratamatu, ent see ei pea tähendama väikekoolide sulgemist, vaid uut toimetamudelit

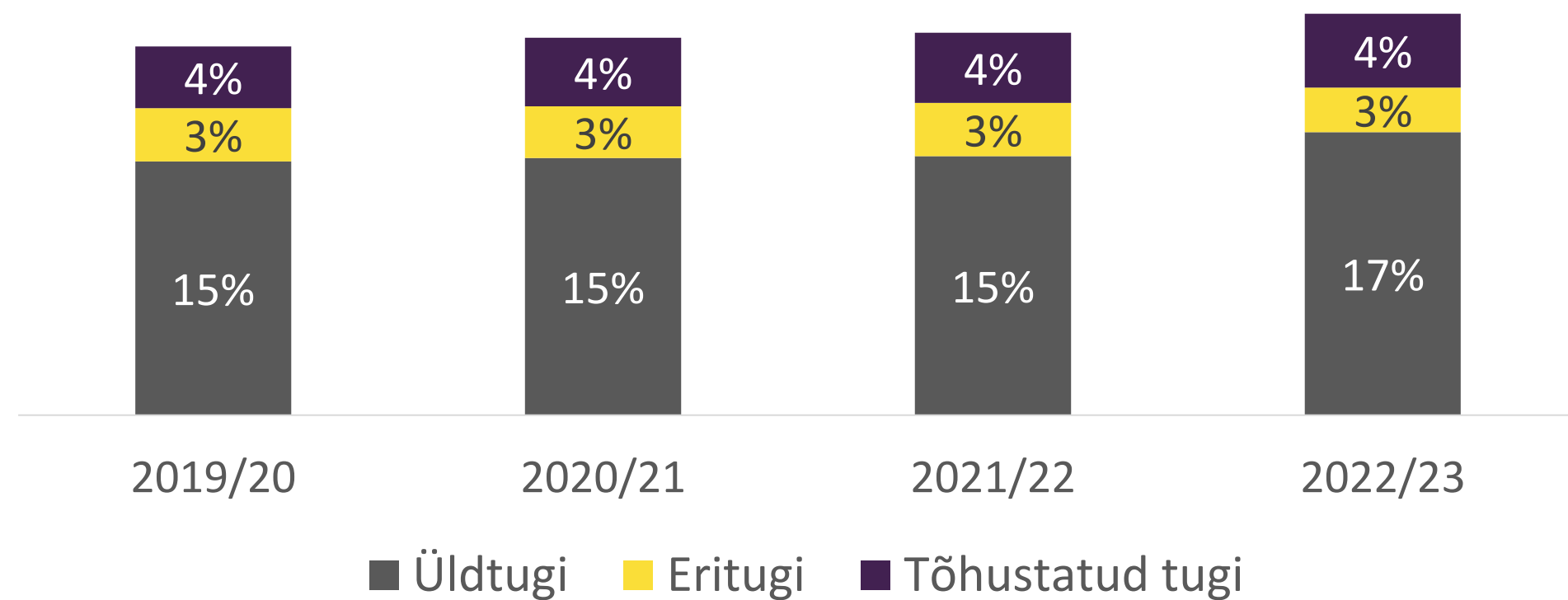
- ❖ Suurim koolivõrgu korrastamine kõrgematel õppeastmetel (7.-12 klass), kulukaimad õppeastmed (ei piisa klassiõpetajatest, tarvis on **aineõpetajaid**)
- ❖ Paljud tänased koolid asuvad **nn tühjal korjealal** ja seovad vajalikust rohkem õpetajaid (keskmiselt on neis kuus õpilast õpetaja kohta, samas kui tõhusates koolides on keskmiselt 10-15 õpilast õpetaja kohta)
- ❖ Maakoolide tulevikukindluse tagamine ehk nende väiksuses peituv haridusinnovatsioon: **tuleviku maakool on „õiges“ asukohas, toimib kogukonnamajana** (kool, kultuurimaja, vanadekodu, raamatukogu ja lasteaed) ning uute haridusmudelitega (e-õpe, tehnoloogiapõhine keeleõpe, uudsed tunniplaanid, uudsed õpikäsitlused, jne).

3 Hariduslike erivajaduste kasv suurendab nõudlust õpetajate järele

- ❖ Personaliseeritud õpe eeldab teistsuguse **ettevalmistusega** õpetajaid: akadeemiliste teadmiste edastaja ↓ lapse **psüühika** ja areng↑
- ❖ Mida personaalsemaks läheb haridus ja eripalgelisemaks klassi koosseis, seda enam kasvab ka õpetaja koormus, näiteks **individuaalsete õpiradade ja õppematerjalide vajaduse tõttu**

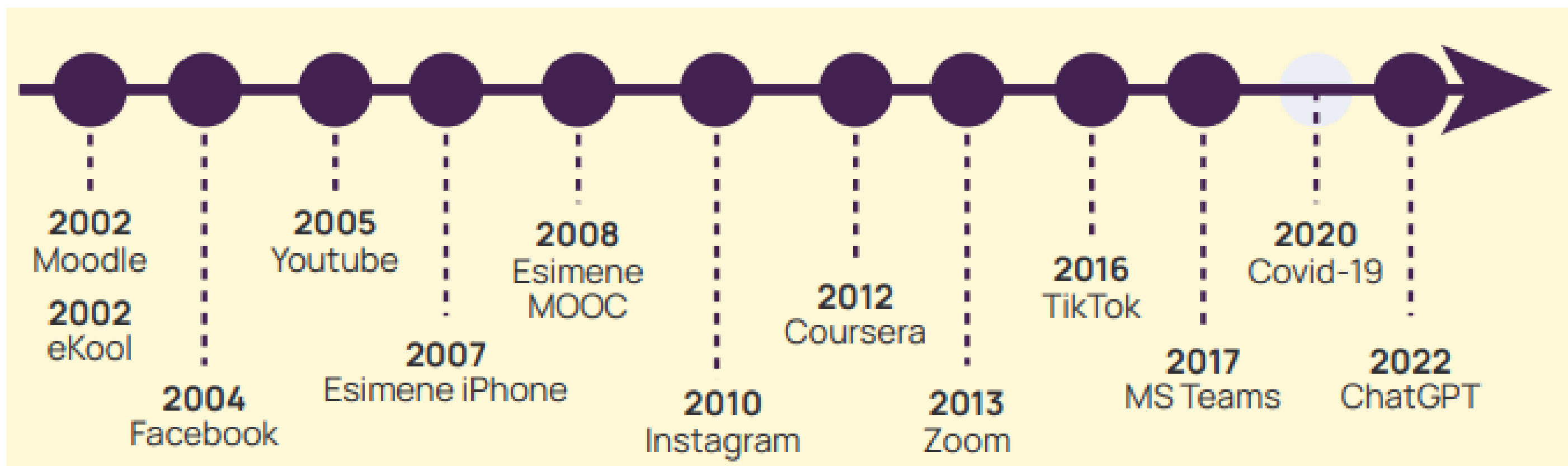

Üldhariduskooli õpilaste jagunemine toevajaduse järgi 2019/20–2022/23, %

4 Ulatuslik tuginemine haridustehnoloogiale on järjest vältimatam

- ❖ **Alahinnatud potentsiaal:** õpetajate töökoormuse leevendamine (nt kodutööde hindamine, testide koostamine), hõlpsam toimetulek erivajadustega (nt õpilase taseme järgi kohanduvad õppematerjalid)
- ❖ **Klasside ületätuvuse probleemi lahendamine,** nt osa kõrgema astme õpilasi õpivad distantsõppes, e-gümnaasiumite levik
- ❖ **Õpetajate järelkasvu ümber mõtestamine.** Näiteks, füüsilise keeleõpetaja puudumisel, kas lahenduseks võiks olla keeleõppeprogramm või linnast veebiõpetaja palkamine?

Tehnoloogia kui hariduslõhe leevendaja – õpilase ligipääs **väga heale** haridusele ei tohi sõltuda sellest, kas koolijuht suudab leida füüsilise õpetaja

5 Koolide töökultuuri kaasajastamine eeldab 5G juhtimist

- ❖ Koolid konkureerivad töökultuuri poolest, toimub õpetajate „kultuuriga üleostmine“
- ❖ Vajalik on „5G karjäärimudel“ ehk karjääriteede paljusus, kuna koolijuhid peavad arvestama eri generatsiooni õpetajate väärtuste ja vajadustega

*„Kui sa lähed kooli tööle, kus juht on kiuslik, bürokraatiat on tohutult palju, kolleegide omavaheline läbisaamine on kesine, siis see number, mis sa kontole saad, ei oma ühel hetkel enam mingit tähtsust.“
(Koolijuht)*

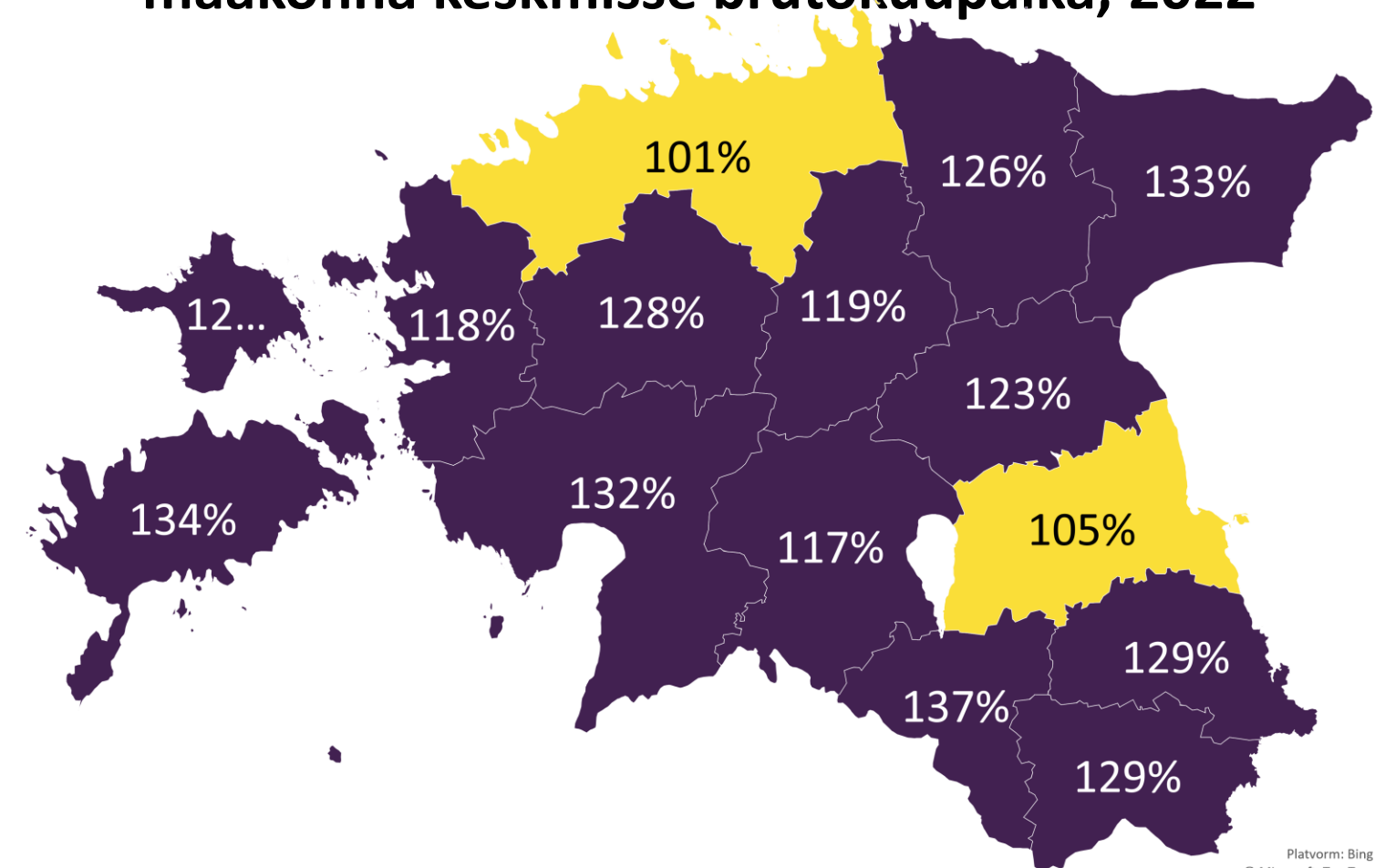
9%	alla 30	Sünd. pärast 1993a: tehnoloogiasse sündinud õpetajad, internetiaegsed õpetajad
17%	30-39	Sünd. 1984-1993a: üleminekuaja lapsepõlvega õpetajad
23%	40-49	Sünd. 1974-1983a: internetivaba lapsepõlvega õpetajad
27%	50-59	Sünd. 1964-1973a: õpetajad, kelle kooliaeg möödus teise riigikorra all, internetivabalt
24%	60 ja vanem	Sünd. ...-1963a: õpetajad, kelle kooliaeg ja pool tööelu on möödunud teise riigikorra all

6 Õpetaja töötasu konkurentsivõime on regionaalselt väga erinev – Tartus ja Tallinnas madal, maapiirkondades kõrge

- ❖ Õpetaja töötasul on **regionaalne konkurentsivõime**.
- ❖ Lisahüved ameti konkurentsivõime tõstmiseks, näiteks **kodulaenu soodustused võtmetöötajatele** (õpetajad, päästetöötajad, õed jne), osajaga töötamine, paindlik töögraafik, sõidukulude kompenseerimine, jne.

Õpetaja maakondlik keskmine brutokuupalk suhtena maakonna keskmise brutokuupalka, 2022

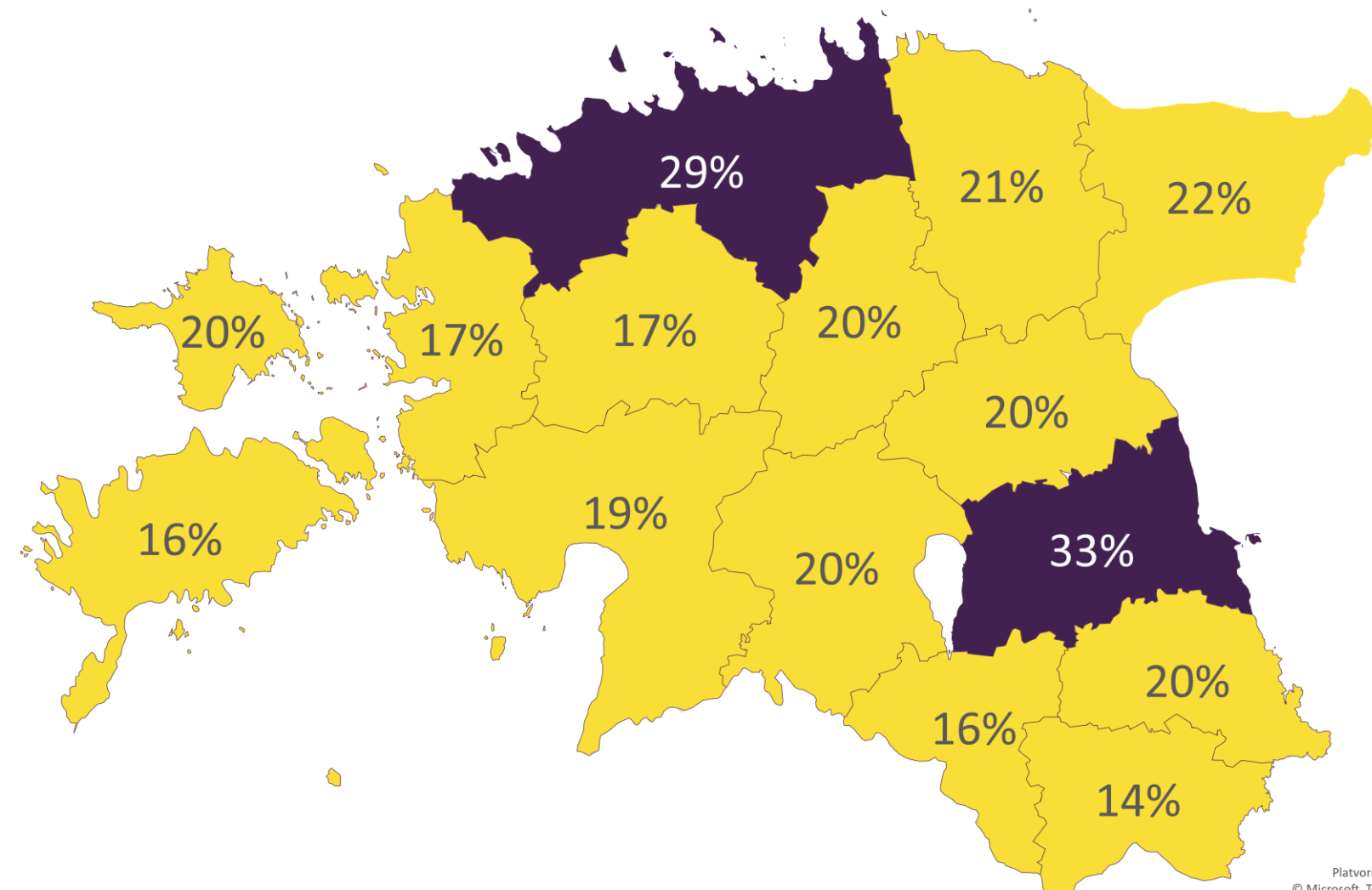
7 Õpetajakoolituse mitmekesisistumine

- ❖ Karjääripöörade pealekasv – keskmine alustav õpetaja on **36-aastane**.
- ❖ **Alma mater'i efekt:** eeskätt noored õpetajad valivad pärast õpinguid töökoha pigem samasse piirkonda, kus toimus õpetajakoolitus. Tallinna ja Tartu koolidesse koonduvadki **keskmiselt nooremad, väiksema staažiga, aga ka kvalifitseeritud õpetajaid**.
- ❖ Kvalifitseeritud õpetajate ühtlasemat järelkasvu üle Eesti aitaks tagada **õpetajakoolituse regionaalne hajutamine**, st kui õpetajakoolitus oleks kättesaadav ka tõmbekeskustes väljaspool Tallinna ja Tartut.
- ❖ Lisaks klassikalisele õpetajakoolitusele kasvab **töökohal õppe**, aga ka Noored Kooli jt sarnaste programmide roll õpetajate ettevalmistamisel.

Alustava õpetaja keskmine vanus Eestis, 2006/07–2022/23

Alla 40-aastaste õpetajate osakaal maakonniti

Allikas: EHIS

Stsenaariumide loomisel on keskne küsimus „*mis siis, kui ... ?*“

**TALLINNA JA TARTU
KOOLID**

LINNAKOOLID

MAAKOOLID

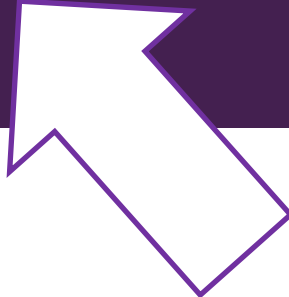
Oodatav stsenaarium (on tulevikus...) vs Ideaalstsenaarium (võiks olla...)

11.00–11.30
Eneli Kindsiko, PhD
Arenguseire Keskuse ekspert

Õpetajate järelkasvu trendid ja stsenaariumid

Sisu Küsi **Ülesanded** Meedia

Info Küsi **Ülesanded** Meedia

Ülesanne 1 **Maakoolides on tulevikus ...** /anonüümne

- kogukonnaõpetaja: õpetajad kasvatatakse oma kogukonnast
- abiõpetaja: linnast veebiõpetajad, kohapeal kohalikud abiõpetajad
- lapsevanem-õpetaja: õpetajad on sama kooli laste vanemad
- vilistlane-õpetaja: õpetajad on sama kooli vilistlased

Saada

TALLINNA JA TARTU KOOLIDES ON TULEVIKUS....

Tallinna-Tartu koolide tulevikku kujundab õpetaja ameti konkurentsivõime ning see, kuivõrd suudetakse tehnoloogia abil õpetajate ülekoormust leevendada

Haridustehnoloogia
vabastab õpetajate aega

VEEBIÕPETAJA

Õpetajaskonna moodustavad peamiselt veebiõpetajad, eriti gümnaasiumiastmel

NUTIÕPETAJA

Õpetajaskonna moodustavad nutikalt tehnoloogias navigeerivad õpetajad

Väikesed
ametihüved

Suured
ametihüved

ERAÕPETAJA

Õpetaja tegeliku töö teevad ära eraõpetajad, tugev hariduslõhe sissetulekute alusel

ROTEERUJA

Õpetajaskonna moodustavad lühiajaliselt töötavad ja üleostmise ootel õpetajad

Haridustehnoloogia
ei vabasta
õpetajate aega

LINNAKOOLIDES ON TULEVIKUS....

Linnakoolide tulevikku kujundavad töökultuur ning pooltühjade/amortiseeruvate koolimajade probleemi lahendamine

Koolide töökultuur on kaasaegne

AKTIVIST-ÕPETAJA

Õpetajaskonna moodustavad aktiivsed linnakodanikud

KARJÄÄRIPÖÖRAJA-ÕPETAJA

Õpetajaskonna moodustavad peamiselt teisest ametist tulijad

PENSIONÄR-ÕPETAJA

Õpetajaskonna moodustavad terve elu samas koolis õpetanud õpetajad

HÜBRIIDÕPETAJA

Õpetajaskonna moodustavad veebiõpetajad koos kohalike õpetajatega

Koolide töökultuur on aegunud

Aeglaselt kohanduv koolivõrk (vanavõrk)

Kiiresti kohanduv koolivõrk (rohevõrk)

MAAKOOLIDES ON TULEVIKUS....

VILISTLANE-ÕPETAJA

Õpetajaskond moodustub sama kooli vilistlastest

Aeglaselt kohanduv koolivõrk (monomaja)

LAPSEVANEM-ÕPETAJA

Õpetajaskond moodustub sama kooli lapsevanematest

Regionaalne õpetajakoolitus

KOGUKONNA-ÕPETAJA

Õpetajaskond moodustub oma kogukonnast koolitatud õpetajatest

Maakoolide tulevikku kujundavad koolivõrk (kooli õige asukoht, koolimaja kulusäästlikkus) ning õpetajakoolitus (kvalifitseeritud õpetajate kättesaadavus)

Kiiresti kohanduv koolivõrk (multifunktsionaalne kogukonnamaja)

ABIÕPETAJA

Õpetajaskond moodustub kvalifitseerimata abiõpetajatest

Tallinna ja Tartusse koondunud õpetajakoolitus